

BOSHLANG‘ICH SINIF O‘QUVCHILARINING IJODIY QOBILIYATINI RIVOJLANTIRISHDA STEAM YONDASHUVIDAN FOYDALANISH

Shomaxsudova Diyora Dilshod Qizi

Toshkent Kimyo xalqaro universiteti
“Ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
(Boshlang‘ich ta’lim)” mutaxassisligi
2- bosqich magistranti

Annotatsiya: Mazkur tezisda boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda STEAM (Science, Technology, Engineering, Art, Mathematics) yondashuvining o‘rni va ahamiyati yoritiladi. Tadqiqotda integratsiyalashgan ta’lim muhitida o‘quvchilarning mustaqil fikrlash, muammoli vaziyatlarga ijodiy yondashish hamda amaliy ko‘nikmalarni shakllantirish imkoniyatlari tahlil qilinadi. Shuningdek, STEAM yondashuvi asosida tashkil etilgan darslarning samaradorligi, o‘quvchilarning qiziqish va faolligini oshirishdagi roli ilmiy asosda ochib beriladi. Tezis doirasida boshlang‘ich ta’lim jarayonida innovatsion metodlardan foydalanish orqali ijodiy tafakkurni rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari va metodik tavsiyalari ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: Boshlang‘ich ta’lim, ijodiy qobiliyat, STEAM yondashuvi, integratsiyalashgan ta’lim, innovatsion metodlar, kreativ tafakkur.

Zamonaviy ta’lim tizimi oldida turgan eng muhim vazifalardan biri - o‘quvchilarda mustaqil fikrlash, yangicha yondashuv asosida muammolarni hal etish va ijodiy faoliyat yurita olish kompetensiyalarini shakllantirishdan iborat. Ayniqsa, boshlang‘ich ta’lim bosqichi shaxsning intellektual va ijodiy rivojlanishida poydevor vazifasini bajaradi. Shu bois ushbu bosqichda ta’lim jarayonini samarali tashkil etish, innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo‘llash dolzarb ahamiyat kasb etadi. So‘nggi yillarda ta’lim amaliyotida keng qo‘llanilayotgan STEAM yondashuvi o‘quvchilarni fanlararo integratsiya asosida o‘qitish orqali ularning nafaqat bilimini, balki ijodiy salohiyatini ham rivojlantirishga xizmat qiladi. Mazkur yondashuv orqali o‘quvchilar real hayotiy muammolarni yechishga yo‘naltirilgan topshiriqlarni bajarish jarayonida faol ishtirok etadi, bu esa ularning mustaqil fikrlash va ijodiy qobiliyatlarini shakllantirishga zamin yaratadi. Shu nuqtai nazardan, boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda STEAM yondashuvidan samarali foydalanish masalasi ilmiy va amaliy jihatdan muhim ahamiyat kasb etadi.

Hozirgi globallashuv jarayonida ta'lim tizimidan nafaqat bilim berish, balki o'quvchilarda XXI asr ko'nikmalarini shakllantirish talab etilmoqda. Jumladan, kreativlik, tanqidiy fikrlash, muammoli vaziyatlarni hal etish va jamoada ishlash kompetensiyalari ustuvor ahamiyat kasb etmoqda. An'anaviy ta'lim metodlari esa har doim ham bu ehtiyojlarni to'liq qondira olmaydi. STEAM yondashuvi aynan shu ehtiyojlardan kelib chiqqan holda shakllangan bo'lib, u fan, texnologiya, muhandislik, san'at va matematikani o'zaro bog'liq holda o'qitishni nazarda tutadi. Ushbu yondashuv o'quvchilarning nazariy bilimlarini amaliy faoliyat bilan uyg'unlashtiradi hamda ularning ijodiy fikrlashini rivojlantirishga xizmat qiladi. Boshlang'ich sinf o'quvchilari esa yangi bilimlarni qabul qilishga moyil, qiziquvchan va ijodiy faoliyatga tez jalb etiladigan yosh davrida bo'lganligi sababli, aynan ushbu bosqichda STEAM yondashuvini joriy etish alohida ahamiyatga ega. Shu bois, boshlang'ich ta'limda ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirishda STEAM yondashuvining pedagogik imkoniyatlarini o'rganish va amalga tatbiq etish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

Tadqiqotning maqsadi - boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda STEAM yondashuvidan foydalanishning samarali yo'llarini aniqlash hamda metodik tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

Tadqiqot vazifalari:

- boshlang'ich ta'limda ijodiy qobiliyat tushunchasining pedagogik-psixologik mazmunini o'rganish;
- STEAM yondashuvining nazariy asoslari va ta'limdagi o'rnini tahlil qilish;
- boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga ta'sir etuvchi omillarni aniqlash;
- STEAM yondashuvi asosida tashkil etilgan darslarning samaradorligini o'rganish;
- ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirishga yo'naltirilgan metod va usullarni ishlab chiqish;
- amaliy tajriba asosida metodik tavsiyalar ishlab chiqish va umumlashtirish.

Boshlang'ich ta'lim jarayonida o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish pedagogikaning muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Ijodiy qobiliyat - bu shaxsning yangi g'oyalarni ilgari surish, noodatiy yechimlarni topish va mavjud bilimlarni yangicha talqin qilishga bo'lgan intilishidir. Ushbu qobiliyatni shakllantirish boshlang'ich sinf davridan boshlab tizimli ravishda yo'lga qo'yilsa, o'quvchilarning keyingi ta'lim bosqichlaridagi muvaffaqiyati uchun mustahkam zamin yaratiladi. Zamonaviy pedagogik yondashuvlar orasida STEAM ta'limi alohida ahamiyat kasb etadi. Ushbu yondashuv

fanlararo integratsiyani ta'minlab, o'quvchilarning bilimlarni alohida-alohida emas, balki o'zaro bog'liq holda o'zlashtirishiga imkon beradi. Natijada, o'quvchilar o'z bilimlarini real hayotiy vaziyatlarda qo'llashni o'rganadi, bu esa ularning ijodiy fikrlashini rivojlantiradi. STEAM yondashuvi asosida tashkil etilgan darslarda o'quvchilar faol ishtirok etadi, tajriba o'tkazadi, modellar yaratadi va muammoli vaziyatlarni hal etishga harakat qiladi. Masalan, oddiy matematika yoki tabiatshunoslik mavzulari muhandislik va san'at elementlari bilan boyitilganda, o'quvchilar mavzuni chuqurroq anglaydi va unga ijodiy yondashadi. Bu esa o'quv jarayonini qiziqarli va samarali qiladi. STEAM yondashuvi ushbu shart-sharoitlarni o'zida mujassam etganligi bilan ajralib turadi. Xususan, loyiha asosida o'qitish, tajriba va konstruktorlik faoliyati, dizayn fikrlash elementlaridan foydalanish o'quvchilarning ijodiy tafakkurini rivojlantirishga xizmat qiladi. Bunday darslarda o'quvchi faqat tayyor bilimni qabul qiluvchi emas, balki uni yaratuvchi subyektga aylanadi. Amaliy tajribalar shuni ko'rsatadiki, STEAM yondashuvi asosida tashkil etilgan darslar o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini oshiradi, ularni mustaqil izlanishga undaydi va ijodiy faoliyatga jalb etadi. Natijada o'quvchilarda nafaqat bilim, balki muhim kompetensiyalar - tanqidiy fikrlash, muammolarni hal etish, jamoada ishlash va innovatsion yondashuv ko'nikmalari shakllanadi. Shu bilan birga, boshlang'ich ta'limda STEAM yondashuvini samarali joriy etish uchun o'qituvchining kasbiy tayyorgarligi, metodik ta'minot va zamonaviy o'quv vositalarining mavjudligi muhim omil hisoblanadi. O'qituvchi dars jarayonini to'g'ri loyihalashi, o'quvchilarning faolligini qo'llab-quvvatlashi va ijodiy muhit yaratishi zarur.

Mazkur tadqiqot jarayonida boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda STEAM yondashuvidan foydalanishning nazariy va amaliy jihatlarini tahlil qilindi. O'rganishlar shuni ko'rsatdiki, boshlang'ich ta'lim bosqichida ijodiy qobiliyatlarni shakllantirish o'quvchilarning shaxsiy rivoji va keyingi ta'lim bosqichlaridagi muvaffaqiyati uchun muhim ahamiyatga ega. STEAM yondashuvi asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni o'quvchilarning fanlarga bo'lgan qiziqishini oshiradi, ularni mustaqil fikrlashga undaydi va muammoli vaziyatlarga ijodiy yechim topish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Fanlararo integratsiya va amaliy faoliyatga yo'naltirilgan topshiriqlar orqali o'quvchilarning bilimlari mustahkamlanib, ularning real hayotiy vaziyatlarda qo'llash imkoniyati kengayadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, STEAM yondashuvini samarali joriy etish uchun o'qituvchilarning metodik tayyorgarligi, innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llash ko'nikmalari hamda ta'lim jarayonida qulay ijodiy muhit yaratish muhim omillardan hisoblanadi. Shu bilan birga, dars jarayonida o'quvchilarning

individual xususiyatlarini inobatga olish va ularni faol ishtirokchi sifatida jalb etish ijobiy natijalarga olib keladi.

Xulosa qilib aytganda, boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda STEAM yondashuvidan foydalanish ta'lim samaradorligini oshirishning muhim vositasi bo'lib, u o'quvchilarda zamonaviy kompetensiyalarni shakllantirishga xizmat qiladi. Mazkur yondashuvni amaliyotga keng joriy etish orqali ta'lim sifatini yangi bosqichga ko'tarish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Yo'ldoshev J.G., Usmonov S.A. **Pedagogik texnologiya asoslari.** – Toshkent: O'qituvchi, 2004. – 120 b.
2. Tolipov O'.Q., Usmonboyeva M. **Pedagogik texnologiyalarning tatbiqiy asoslari.** – Toshkent: Fan, 2006. – 256 b.
3. Azizxo'jayeva N.N. **Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat.** – Toshkent: TDPU nashriyoti, 2006. – 192 b.
4. Ishmuhamedov R., Yuldashev M. **Ta'limda innovatsion pedagogik texnologiyalar.** – Toshkent: Nihol nashriyoti, 2013. – 280 b.
5. Hasanboyeva O., To'raqulov X., Hasanboyev J. **Pedagogika.** – Toshkent: Fan va texnologiya, 2011. – 424 b.
6. Musurmonova O. **Pedagogik kompetentlik va innovatsion ta'lim.** – Toshkent: Tafakkur, 2015. – 160 b.
7. Husanboyeva Q. Boshlang'lang'ich sinflarda adabiyot o'qitish metodikasi. – Toshkent: Innovatsiya ziyo, 2020. – 378 b